

IN HET OOG VAN DE TYFOON ARTSEN ZONDER GRENZEN IN ACTIE NA TYFOON HAIYAN

ARTSEN ZONDER GRENZEN IN ACTIE NA TYFOON HAIYAN

Toen Tyfoon Haiyan, of Yolanda zoals hij daar heet, op 8 november 2013 een spoor van vernieling trok door het centrum van de Filipijnen, veroorzaakte hij een ongeziene ramp in dat land. Hele dorpen werden met de grond gelijk gemaakt, terwijl een stormvloed die meer weg had van een tsunami, duizenden levens eiste. Daken werden weggeblazen en mensen zagen hun broodwinning weggespoeld door het wassende water. Na de ramp waren grote delen van het land onbereikbaar, bruggen verwoest, wegen onberijdbaar; stroom en communicatielijnen waren uitgevallen en er was een nijpend tekort aan brandstof. Gedeeltelijk beschadigde scholen, stadions en kerken werden omgevormd tot evacuatiecentra, waar overlevenden opeengehoopt zaten te wachten op hulp. Zowat 16 miljoen mensen verloren hun huis of hun broodwinning, en meer dan 6.200 mensen kwamen om.¹

De verwoesting door de tyfoon was een zware slag voor een land dat op enkele maanden en zelfs enkele weken tijd al verscheidene rampen te verwerken had gekregen - de vluchtelingenstroom in Zuid-Mindanao als gevolg van gevechten in augustus 2013 en een aardbeving die de provincie Bohol dooreenschudde in oktober 2013, minder dan een maand voor Tyfoon Haiyan.

De regio van de Visayas werd het zwaarst getroffen door de tyfoon. Deze streek met de eilanden Leyte, Oost-Samar en Panay, is een van de armste van de Filipijnen. Dit, naast de enorme kracht van wind en water en de uitgestrektheid van de archipel, vormde een enorme uitdaging - eerst en vooral voor de bevolking om te overleven en in de tweede plaats voor de hulpverlening.

De Filipijnen krijgen vaak af te rekenen met natuurrampen. Filipino's zijn helaas vertrouwd met verwoestende stormen, overstromingen, vulkaanuitbarstingen en aardbevingen. Ze weten zeer goed wat ze bij dergelijke rampen moeten doen. In de nasleep van Tyfoon Haiyan werden snel vrijwilligers opgetrommeld in het hele land om levensreddende hulp te verlenen aan de overlevenden. Plaatselijke gezondheidswerkers - die zelf ook slachtoffer waren van de tyfoon - begonnen meteen gewonden te verzorgen. Toen bleek dat hulp maar traag arriveerde, hielpen mensen elkaar uit de nood. Ze deelden schuilplaatsen, voedsel en geneesmiddelen.

De solidariteit van de rest van de wereld met de getroffen Filipino's was indrukwekkend. Artsen Zonder Grenzen (AZG) kreeg uitzonderlijk veel giften, van overal; ze ontving in totaal 32,4 miljoen euro om de noodlijdende bevolking te helpen.

AZG verleende noodhulp op drie van de zwaarst getroffen eilanden: Guiuan en de nabijgelegen steden op Oost-Samar; Tacloban, Tanauan, Ormoc, Sante Fe en Burauen op Leyte; en Estancia, Carles en San Dionisio op het hoofdeiland Panay, alsook op verschillende afgelegen eilanden. Ze behandelden acute medische trauma's; herstelden medische voorzieningen en

basisgezondheidszorg; voorzagen schuilplaatsen, kits voor de wederopbouw en voor water en sanitair; en boden psychologische bijstand aan kinderen en volwassenen.

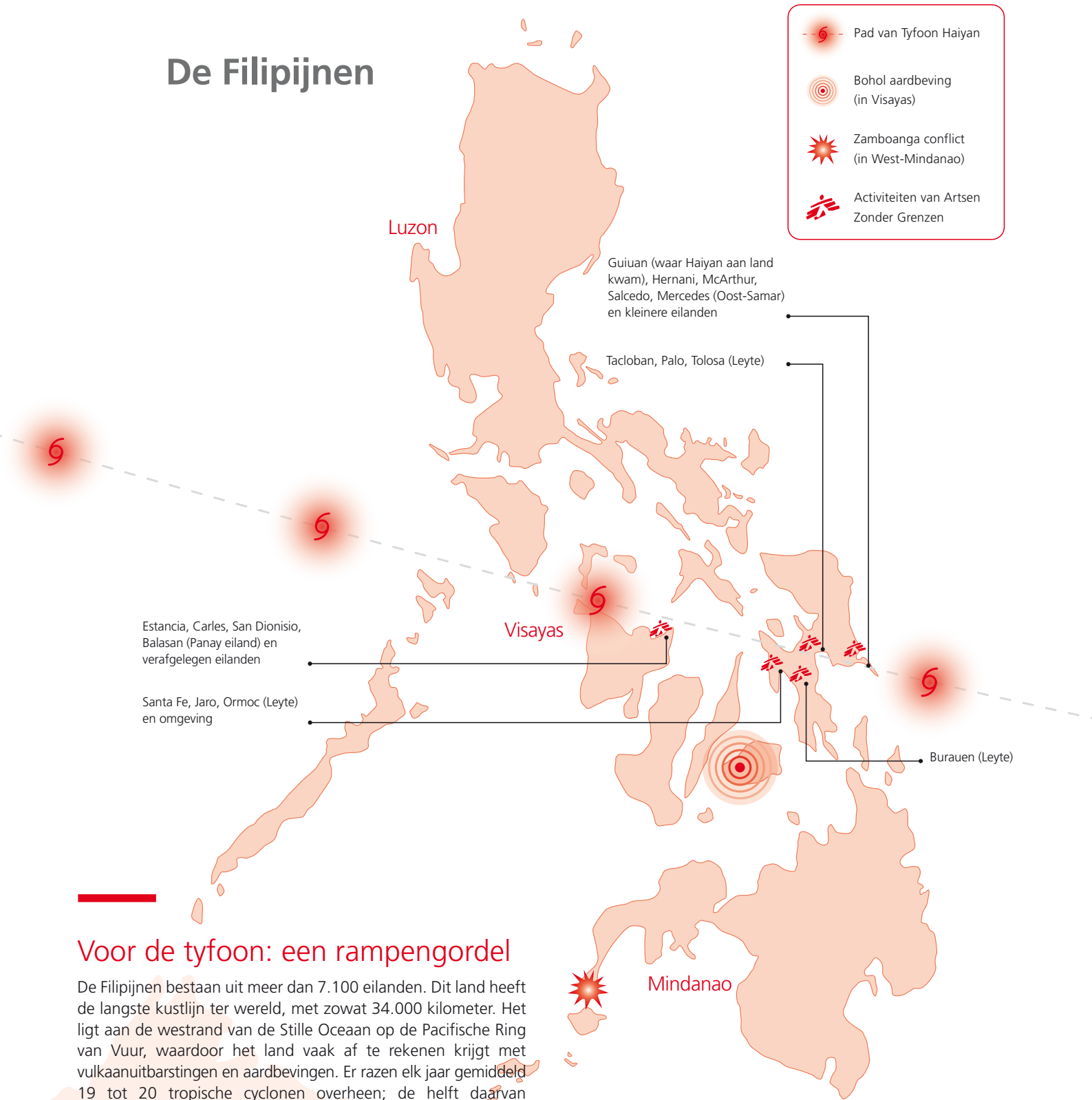
Drie maanden later begint de regio herop te leven. Straten en wegen zijn geruimd. De winkels gaan weer open, de lessen op school zijn hervat. Huizen zijn gerepareerd en veel geëvacueerden zijn weer thuis. Maar mensen zijn op hun hoede voor de moesson, de veelvuldige regens en de dreiging van een nieuwe tyfoon. De urgentiefase mag dan voorbij zijn, steden heropbouwen is een werk van lange adem; en de Filipino's die leven van de landbouw - vooral kokosboeren - zullen het nog vele jaren moeilijk hebben.

De afgelopen drie maanden heeft AZG geleidelijk haar activiteiten afgebouwd, medische programma's overgedragen aan lokale actoren en projecten gesloten waar onze dienstverlening en expertise niet langer nodig zijn. Vandaag heeft AZG nog steeds een uitgebreide medische dienstverlening in de zwaarst getroffen gebieden van Tacloban en Guiuan.

¹ Cijfers zijn gebaseerd op het rapport dat de National Disaster Risk Reduction Management Council van de Filipijnen uitbracht op 6 maart 2014.

De Filipijnen

Voor de tyfoon: een rampengordel

De Filipijnen bestaan uit meer dan 7.100 eilanden. Dit land heeft de langste kustlijn ter wereld, met zowat 34.000 kilometer. Het ligt aan de westrand van de Stille Oceaan op de Pacifische Ring van Vuur, waardoor het land vaak af te rekenen krijgt met vulkaanuitbarstingen en aardbevingen. Er razen elk jaar gemiddeld 19 tot 20 tropische cyclonen overheen; de helft daarvan ontwikkelt zich tot een tyfoon.

De goed uitgebouwde gezondheidszorg in het land kan snel ingeschakeld worden bij rampen. De dienstverlening is gratis, op enkele geneesmiddelen na, die patiënten zelf moeten kopen.

Artsen Zonder Grenzen heeft een lange geschiedenis (sinds 1984) van noodhulp bij rampen op de Filipijnen. Onze projecten waren vooral gericht op de medische noden van de overlevenden na tyfoons, lavastromen, overstromingen en droogtes. AZG had ook een project voor straatkinderen, een aidspreventieprogramma en verschillende hulpprojecten voor mensen op de vlucht voor het conflict tussen de rebellen en de regering op Mindanao.

CIJFERS IN EEN OOGOPSLAG

De cijfers hieronder geven een idee van de schaal van de respons van Artsen Zonder Grenzen tussen 8 november, toen Tyfoon Haiyan aan land ging, en 28 februari.

Personeel²

719

Filipijnse medewerkers

171

lokale medewerkers

1012

ton cargo

Medische voorzieningen

8

AZG-voorzieningen (tenthospitaal en gezondheidscentrum)

1

nieuw semipermanent ziekenhuis

133

mobiele klinieken

4

heropgebouwde ziekenhuizen

22

heropgebouwde hulpposten op het platteland

Medische activiteiten

Behandelde patiënten: raadplegingen (inclusief mobiele klinieken)	96.611
Patiënten opgenomen in het ziekenhuis	2.229
Spoedraadplegingen	6.931
Chirurgische ingrepen	3.756
Kleinere ingrepen en verzorging	10.413
Zware ingrepen	588
Bevallingen	846
Prenatale zorg	2.655
Mensen die psychologische bijstand kregen	27.044
Groepsessies	2.178
Individuele raadplegingen	999
Psycho-educatiesessies	462 sessies (16.176 deelnemers)
Vaccinaties (totaal)	26.955
*Mazelen	14.999
* Tetanus ³	6.693
* Andere (hepatitis, BCG, polio)	5.263

Niet-medische activiteiten

Verdeelde hulpkits	71.979
Tenten, heropbouwkits en materiaal voor schuilplaatsen verdeeld	27.463
Liters water verdeeld	14.473.500
Verdeelde waterzuiveringstabletten (in liters drinkbaar water)	159.951.000
Mensen voorzien van schoon drinkwater	86.264
Latrines gebouwd	96
Douches gebouwd	77
Aantal Gezinnen dat koekjes met hoge voedingswaarde kreeg	11.000
Verdeelde voedselpakketten	50.000

² Een momentopname van het aantal AZG-stafleden op het terrein.

³ De vaccinatiecampagne tegen tetanus in Guiuan, op Oost-Samar werd uitgevoerd door personeel van het plaatselijke gezondheidscentrum. Er werd geen data verzameld.

DE EERSTE WEEK

7
DAGEN

Toen Tyfoon Haiyan toesloeg, was Artsen Zonder Grenzen nog niet actief op de Filipijnen. Maar de AZG-kantoren in Hong Kong, Tokyo en Sydney houden rampen in het Aziatische Stille Oceaan gebied in het oog om tijdig noodhulp te kunnen bieden. Toen Tyfoon Haiyan aan land ging op 8 november, was de noodstaf van Artsen Zonder Grenzen al informatie aan het verzamelen uit de zwaarst getroffen gebieden met de hulp van onze Filipijnse medewerkers op het terrein, de betrokken overheidsdiensten en andere agentschappen.

Op 9 november landde het eerste team van AZG in Cebu, de stad die het dichtst bij het epicentrum van de ramp lag en die een bruikbare internationale luchthaven had. Tegen 11 november waren de eerste drie vrachtliegtuigen onderweg naar de Filipijnen met meer dan 300 ton geneesmiddelen en medisch materiaal, een opblaasbaar ziekenhuis, kits voor water en sanitair en essentiële noodhulpgoederen. De interventie zou een van de grootste noodhulpoperaties van Artsen Zonder Grenzen worden in 2013.

In de eerste dagen na de ramp was Tacloban, een van de zwaarst getroffen gebieden, het zenuwcentrum van de reddings- en hulpoperaties en van de media-aandacht. Door de grootschalige humanitaire en reddingsacties slibde de kleine, slechts deels bruikbare luchthaven dicht; dit veroorzaakte een flessenhals in de hulpstroom naar geïsoleerde gebieden. Omdat al zoveel inspanningen geconcentreerd waren in Tacloban en er maar weinig informatie was over de toestand op meer afgelegen eilanden, besliste AZG haar team op te splitsen om de noden in andere gebieden te evalueren.

Teams van Artsen Zonder Grenzen trokken naar de provincies

van Oost- en Zuid-Samar, Noord-Cebu, Noord- en Zuid-Leyte, Panay, Negros Occidental en Palawan om de omvang van de schade en van de noden op te meten. Deze gebieden waren zeer moeilijk bereikbaar, dus zette AZG alle mogelijke middelen in om er toch te geraken, waaronder boten, vrachtwagens, chartervliegtuigen, commerciële vluchten en helikopters.

Deze teams stelden vast dat het ene gebied al meer schade had opgelopen dan het andere, maar de algemene conclusie was dat de mensen op de eilanden Leyte, Oost-Samar en Panay dringend humanitaire hulp nodig hadden.

De medische noden waren niet zo groot als verwacht, omdat de bevolking voor de ramp over het algemeen in goede gezondheid was, de medische hulpposten op het platteland goed uitgebouwd waren en het ministerie voor Volksgezondheid was voorbereid. De niet-medische noden zoals schuilplaatsen, water en sanitair, en de noden voor de heropbouw waren dan weer veel groter dan verwacht, door de schaal van de vernielingen die de tyfoon en de stormvloed hadden toegebracht.

Toen de tyfoon aan land ging in onze stad, zochten we onderdak in het huis van mijn ouders. De wind was zo krachtig dat hij het dak van het huis blies. We dachten dat ons laatste uur geslagen had. Het is moeilijk te beschrijven wat er precies is gebeurd, het is traumatisch. Niño was drijfnat. We konden hem niet in iets warmes wikkelen of hem droog krijgen, want al onze spullen waren nat.

vertelde Niño's moeder, die naar een AZG-voorziening kwam om hulp te zoeken voor haar zoon bij wie knokkelkoorts werd vermoed; die ziekte wordt verspreid door muggen en komt vaak voor in tropische landen.

Logistieke en transportproblemen

Tijdens de eerste tien dagen na de ramp waren de verbindingen met vele gebieden zwaar verstoord. De weinige operationele luchthavens en de dichtgeslibde havens konden de vraag niet aan. Vele wegen waren geblokkeerd of beschadigd en er was een tekort aan brandstof en wagens. Dit alles vertraagde de hulpverlening. Daardoor waren de teams van AZG in sommige gebieden die ze in deze periode wisten te bereiken, de eerste bron van internationale hulp. Omdat de internationale hulpverlening op zich liet wachten, hadden de Filipino's zelf als eersten de hulp- en reddingsacties in handen genomen.

Toen de drie cargovluchten van Artsen Zonder Grenzen met levensreddend medisch materiaal in Cebu landden op 13 november zat de luchthaven helemaal dicht. Dit voorspelde weinig goeds voor de negen andere cargovliegtuigen met AZG-materiaal die snel zouden volgen. De logistieke medewerkers van AZG werkten de klok rond om te zorgen dat de medische hulpgoederen en geneesmiddelen en het medisch materiaal snel konden worden gecheckt, opgeslagen en geleverd. Gelukkig werd dit proces aanzienlijk vergemakkelijkt met de 'één-loketprocedure', waarbij alle betrokken overheidsdiensten in één kantoor op de luchthaven samenzitten en de cargo snel door de douane kon.

EEN OVERZICHT VAN DE NODEN EN HET ANTWOORD VAN AZG

Medische noden

Gratis basis- en tweedelijnsgezondheidszorg

De meeste lokale medische voorzieningen - waaronder ziekenhuizen en hulpposten - waren beschadigd of verwoest; geneesmiddelen en medisch materiaal waren weggespoeld door het water of de voorraad was snel geslonken in die eerste dagen na de ramp.

De Filipijnse gezondheidswerkers waren als eersten ter plekke. Patiënten die intensieve zorgen nodig hadden, kregen voorrang en waar mogelijk werden ze geëvacueerd naar de dichtst bijzijnde steden met operationele ziekenhuizen.

Artsen Zonder Grenzen probeerde snel de medische dienstverlening uit te breiden om de capaciteit van het verwoeste lokale gezondheidssysteem te herstellen, in nauwe samenwerking met het ministerie voor Volksgezondheid, de provinciale en gemeentelijke gezondheidsdiensten en andere relevante actoren.

Het logistieke team van AZG schoot snel in actie en trok tijdelijke structuren op, zoals tenthospitals en opblaasbare ziekenhuizen, het lapte bestaande medische voorzieningen op, organiseerde de distributie van water en elektriciteit, stelde hygiëneprocedures in en zorgde voor sanitaire structuren.

Veel mensen met kleinere kwetsuren, snijwonden en andere verwondingen kwamen naar de AZG-voorzieningen. Het ging vaak om mensen die vertrouwden op het gratis openbare gezondheidssysteem.

Artsen Zonder Grenzen renoveerde deels beschadigde

ziekenhuizen en gezondheidscentra op het platteland. Om de toegang tot basisgezondheidszorg te verbeteren voor de bevolking in het binnenland, werden ook daar 22 medische hulpposten gerenoveerd.

AZG organiseerde mobiele klinieken om de dorpen in het binnenland en de meer afgelegen eilanden te bereiken. Op deze manier konden mensen die anders geïsoleerd zouden zijn of verstoken zouden blijven van medische zorgen, toegang krijgen tot basisgezondheidszorg en doorverwezen worden voor meer gespecialiseerde diensten.

Door stilstaand water, veel voorkomend in het regenseizoen of na een storm, kan het aantal besmettingen van ziekten die worden overgedragen door muggen, zoals knokkelkoorts, stijgen. Kinderen met knokkelkoorts werden opgenomen en behandeld

Eerste maand

30.900	raadplegingen
300	patiënten opgenomen
28.000	hulpkits verdeeld
2.100	chirurgische ingrepen uitgevoerd
9.100	kits voor schuilplaatsen en heropbouw verdeeld

in AZG-voorzieningen. De teams werkten ook op preventie door te sensibiliseren rond de ziekte via aankondigingen op de openbare radio en gezondheidsinformatie in de polikliniek.

Psychologische hulp

Omdat ze regelmatig grote en kleine rampen moeten verwerken, hebben de Filipino's een stevig sociaal ondersteuningsnetwerk en sterke overlevingsstrategieën. Maar de ernst van deze crisis stelde ook hun veerkracht zwaar op de proef. Velen kampten met angsten en psychologische problemen door verlies en rouw. AZG voorzagen een breed aanbod aan geestelijke gezondheidszorg en ondersteuning, dat ze inpaste in haar medische activiteiten. Het ging onder andere om psychologische eerste hulp en preventie. Wanneer patiënten zich aandienden in de gezondheidscentra met onverklaarbare fysieke symptomen, zoals hoofdpijn, duizeligheid of slaapproblemen, dan werden ze doorverwezen voor psychologische bijstand. Er werden groepsdiscussies gehouden om de overlevingsstrategieën van individuen en gemeenschappen te bekijken en lotgenotensteun te stimuleren. Er waren ook individuele sessies voor mensen met acute psychische problemen zoals een posttraumatische-stressstoornis of een zware depressie.

AZG had ook oog voor schoolkinderen. Sinds de doortocht van de tyfoon waren vele kinderen bang om gescheiden te worden van hun ouders. Ze konden zich niet concentreren op school en waren erg onrustig of net extreem stil en teruggetrokken. Voor kinderen was er een aanbod van psychosociale activiteiten, zoals spelen, zingen en tekenen, die hun een eenvoudige uitlaatklep gaven voor hun gevoelens en hen hielpen met hun emotionele problemen en noden.

“*Leiders uit de gemeenschap en plaatselijke gezondheidswerkers helpen ons om de meest noodlijdende mensen te identificeren – geïsoleerde ouderen, patiënten die voordien al ziek waren, gezinnen die veel kinderen verloren hebben. Een man bracht zijn vrouw naar ons: ze had zoveel dode lichamen in de straat zien liggen dat ze het huis niet meer uit wilde en niets meer wilde doen. Een jongeman hallucineerde toen hij werd binnengebracht. Sommige mensen hadden medische hulp nodig, de meesten hadden echter vooral behoefte aan psychologische steun en zorg.*”

– Frederique Drogoul, AZG-psychiater

Niet-medische noden

Water en sanitair

Natuurrampen worden niet altijd gevolgd door epidemieën. Maar als mensen moeten leven in onhygiënische omstandigheden, in overvolle geïmproviseerde schuilplaatsen, dan vergroot het risico dat ziekten zich verspreiden. In de nasleep van een ramp van deze schaal moeten er preventiemaatregelen zijn om de risico's te beperken.

De teams van AZG voorzagen in schoon water, herstelden en behandelde waterpunten, ontfermden zich over het beheer van het afvalwater en van het medisch afval uit de gezondheidscentra, en bouwden latrines. Op drie maanden tijd verdeelde AZG meer dan 14 miljoen liter water, leverde proper drinkwater aan 86.200 mensen en verdeelde waterzuiveringstabletten goed voor ongeveer 160 miljoen liter schoon water.

Hulpgoederen, schuilplaatsen en heropbouwkits

In de eerste twee weken na de ramp leefden vele gezinnen in overbevolkte evacuatiecentra of in geïmproviseerde schuilplaatsen. Veel gezinnen wilden hun huizen heropbouwen, maar er was veel te weinig basismateriaal zoals hamers, spijkers, hout, golfplaten, enz. Als antwoord op deze noden verdeelde AZG schuilplaats- en heropbouwkits aan de kwetsbaarste gemeenschappen, zodat ze de draad van het gewone leven konden opnemen. De teams verdeelden meer dan 27.400 schuilplaats- en heropbouwkits, met essentieel materiaal. Bijna 72.000 humanitaire hulpgoederen zoals hygiënekits, muskietennetten en kookgerei werden ook verdeeld.

“*We waren doodsbang. Bomen werden de lucht in geslingerd – sommige vielen op het dak van het gebouw. En toen de wind eindelijk uitgeraasd was, was het nog niet voorbij, want toen kwam het water. Ik weet niet wat de toekomst zal brengen. Ik hoop dat ik mijn huis en mijn leven zal kunnen heropbouwen, maar op dit moment heb ik geen idee waar ik moet beginnen.*”

– Venia Gesola, 42-jarige overlevende van de tyfoon, geëvacueerd in een nabijgelegen school.

© Laurence Hoenig

SAMENVATTING VAN ALLE ACTIVITEITEN

Al enkele dagen na de doortocht van Tyfoon Haiyan begon Artsen Zonder Grenzen met medische en humanitaire hulpverlening op drie van de meest getroffen eilanden: rond Guiuan in het oosten van Samar-eiland; rond Tacloban, Ormoc, Santa Fe en Burauen op Leyte-eiland; en rond Estancia en de noordoostelijke archipel van Panay-eiland. Tegen de tweede en de derde maand, naarmate de acute medische noden afnamen en de capaciteit van de lokale diensten verbeterde, kon AZG haar basisondersteuning overdragen en projecten stoppen in drie van de vijf gebieden waar ze aan de slag was. AZG blijft wel werken in Tacloban en Guiuan, waar ze de broodnodige tweedelijnsgezondheidszorg ondersteunt.

Guiuan en nabijgelegen steden, Oost-Samar

Lopende activiteiten: Artsen Zonder Grenzen trok een tentenhospitaal op, dat er nog altijd staat, op de terreinen van het Felipe J Abrigo ziekenhuis, het enige openbare ziekenhuis voor tweedelijnszorg voor Hernani, Mercedes, Salcedo, McArthur en Guiuan, met een verzorgingsgebied van ongeveer 100.000 inwoners. Er zijn 60 tot 70 ziekenhuisopnames per week. De materniteit en het bevallingskwartier hebben de handen vol, met gemiddeld 20-30 opnames per week; in het operatiekwartier zijn er gemiddeld tien ingrepen per week, vooral keizersneden en orthopedische ingrepen. Er zijn ook een radiologische afdeling, een labo, een isolatiekamer en een sterilisatie-eenheid.

In de polikliniek in het Felipe J Abrigo ziekenhuis doen de medewerkers van AZG gemiddeld 110 raadplegingen per dag. Het team behandelt er veel luchtwegen- en huidinfecties. Het ziet ook patiënten met chronische aandoeningen zoals diabetes en hoge bloeddruk, die hun geneesmiddelen verloren hebben of die hun behandeling moesten staken als gevolg van de tyfoon. Bij nogal wat patiënten is de gezondheidstoestand verslechterd omdat ze hun geneesmiddelen niet konden nemen.

Een team van AZG-psychologen blijft 40 geestelijke-gezondheidsessies per week doen, en organiseert nog altijd psychosociale activiteiten en sensibilisatie rond psychische problemen. Er zijn ook nog individuele raadplegingen voor patiënten die voordien al psychiatrische problemen hadden en van wie de toestand is achteruitgegaan omdat ze tijdens de tyfoon hun geneesmiddelen kwijt zijn geraakt.

Specialisten in water en sanitair voorzien momenteel 20.000 mensen per dag van water. Het team reinigde in totaal 85 waterputten in de dorpen en langs de kustlijn waar watervoorraden vervuild zijn door zeewater en puin. Er zijn ook 80 handpompen geïnstalleerd. De reparatie van de waterleiding,

de verdeling van waterzuiveringstabletten en van drinkwater gaat voort en er worden nog altijd latrines gebouwd.

AZG is momenteel bezig met de bouw van een nieuw semipermanent ziekenhuis in Guiuan, dat zal dienen als interimziekenhuis voor de omgeving terwijl het referentieziekenhuis wordt heropgebouwd door de overheid.

Afgeronde activiteiten: Meer dan twee maanden lang werkten gezondheidswerkers van Artsen Zonder Grenzen zij aan zij met Filipijns medisch personeel in het gezondheidscentrum in Guiuan. De teams deden gemiddeld 2.000 medische raadplegingen per week; daarnaast hadden 400 patiënten verzorging nodig of moesten ze kleine ingrepen ondergaan. Zodra de medische noden gestabiliseerd waren, was de ondersteuning door het extra AZG-personeel niet meer nodig.

Mobiele klinieken deden de ronde vanop het land en per boot. De teams deden 500 raadplegingen per week in het binnenland en 400 raadplegingen per week op de kleine eilanden ten zuiden van Guiuan. De activiteiten van de mobiele kliniek werden in februari afgerond, nadat de gezondheidsdiensten op het platteland waren hersteld.

Teams verdeelden tenten, hygiënekits en kookgerei aan mensen van wie hun huis verwoest was. Heropbouwkits werden uitgedeeld aan meer dan 3.000 gezinnen op de eilanden ten zuiden van Guiuan en 500 heropbouwkits aan gezinnen in Guiuan-stad, naast kits om boten te repareren voor de mensen op de eilanden.

De ondersteuning van landelijke medische hulpposten in Hernani, McArthur, Mercedes en Salcedo werd stopgezet in februari, toen de renovatie van beschadigde gezondheidscentra in deze vier gemeenten en in Guiuan was afgerond.

© François Dumont

De tienjarige Ayrón Sánchez was het eerste kind dat werd geopereerd in de nieuwe operatiezaal in het AZG-ziekenhuis van Guiuan. Ayrón leed aan chronische osteomyelitis, een ontsteking van het dijbeen die waarschijnlijk veroorzaakt werd door een virale infectie toen hij vijf jaar was. De tante van Ayrón, Ruby Abendaño, zei dat ze hadden gevreesd dat de jongen zijn been zou verliezen. Ze hadden eerder al hulp gezocht en de arts had toen een amputatie aangeraden. Maar de ouders van Ayrón hadden niet genoeg geld gehad voor de operatie. Ayrón kon al snel niet meer stappen en zijn been werd erger en erger. Ze kwamen naar het AZG-ziekenhuis om zijn been te laten onderzoeken door AZG-artsen. Rowena Evangelista, chirurg, zei dat hij moest geopereerd worden, maar dat een amputatie niet nodig zou zijn; de ingreep zou bovendien gratis zijn. Naast de operatie kreeg Ayrón ook antibiotica en therapeutische voeding zodat hij kon aansterken voor zijn revalidatie.

Tacloban-stad en omgeving, Leyte

Lopende activiteiten: In Tacloban-stad blijft Artsen Zonder Grenzen een opblaasbaar ziekenhuis met 54 bedden beheren, met 11 bedden in de materniteit, 7 in de neonatale afdeling en 36 in de afdelingen algemene ziekenhuisopnames en chirurgie. Het heeft een operatiekwartier, een polikliniek en een spoedkwartier. Sinds het begin van de urgentie is het aantal raadplegingen van patiënten in alle afdelingen gestaag gestegen, hoewel de aard van de gevallen veranderd is. Vandaag zijn de meeste opnames voor ontstoken wonden, open breuken, luchtwegeninfecties, chronische ziekten, verwondingen opgelopen bij de reparatie van beschadigde gebouwen en verkeersongevallen. Ook de psychologische hulp wordt voortgezet.

De polikliniek ziet gemiddeld 440 patiënten per dag voor raadplegingen – vooral voor luchtwegeninfecties en chronische aandoeningen. Patiënten hebben snijwonden door spijkers en golfplaten; kinderen zijn gewond omdat ze op en rond puin en bouwruïnes spelen. Ze krijgen tetanusinecties en immunoglobuline om infecties te voorkomen.

De toegang tot geneesmiddelen voor patiënten met een chronische aandoening blijft problematisch. Voor de algemene ziekenhuisopnames zien we meer en meer patiënten binnenkomen met gecompliceerde diabetesinfecties, vooral aan de voeten. De materniteit begeleidt bevallingen en biedt pre- en postnatale zorg. Tot eind februari kwamen meer dan 560 baby's in

het ziekenhuis ter wereld en dat aantal is nadien nog aanzienlijk gestegen. Op de neonatale afdeling zijn vaak voorkomende diagnoses bloedvergiftiging, laag geboortegewicht, ernstige luchtwegeninfectie en bloedingen in het maag-darmkanaal. De teams behandelen ook patiënten met zware brandwonden door kerosinelampen, die vaak ongelukken veroorzaken in geïmproviseerde schuilplaatsen.

Afgeronde activiteiten: In de stad Tanauan, ten zuiden van Tacloban, heeft Artsen Zonder Grenzen een tentenhospitaal opgetrokken met 25 bedden, met een spoedkwartier, een pediatrie afdeling en een materniteit. Mobiele klinieken deden de ronde in en rond Tanauan en in de nabijgelegen stad Tolosa; op deze plaatsen werden ook vaccinaties gezet en essentiële noodhulpgoederen verdeeld, waaronder tenten, dekens, kookgerief en hygiënekits aan 3.000 gezinnen. Eind januari besliste AZG om haar activiteiten in het ziekenhuis van Tanauan terug te schroeven; ze zal geleidelijk de polikliniek overdragen aan de plaatselijke gezondheidsdiensten.

Angel Corate, moeder van baby Janel, werd naar het opblaasbare ziekenhuis van AZG in Tacloban gevoerd op 16 december, vanuit een andere AZG-voorziening in Tanauan. Angel had een placenta praevia, een medische complicatie waarbij moeder en kind gevaar lopen, en waarvoor een keizerssede nodig is. Een moeder met een placenta praevia kan doodbloeden tijdens een natuurlijke bevalling. Na haar geboorte had Janel goede overlevingskansen, maar ze woog slechts 1,9 kilo en ze at niet goed. Ze kreeg ook geelzucht. Het medische team van AZG gaf haar fotherapie en ondersteunde de voeding, en negen dagen later kon Janel met haar mama naar huis om samen met haar twee zussen, broer en vader kerstmis te vieren.

Ormoc, Santa Fe en omgeving, noordwesten en noordoosten van Leyte

De teams van Artsen Zonder Grenzen deden in totaal 5.623 medische raadplegingen en 37 dringende doorverwijzingen. Ze gaven 397 psychologische eerste-hulpsessies, groepsdiscussies voor 1.947 mensen en organiseerden psycho-educatiesessies voor 7.396 mensen en recreatieve groepsactiviteiten voor 4.018 kinderen. Het AZG-personeel voor water en sanitair verdeelde meer dan één miljoen liter drinkwater aan bijna 33.000 mensen. Teams verdeelden 2.009 algemene hulpkits met onder andere zeil en dekens, 4.820 heropbouwkits met gereedschap, spijkers en plastic bekleding, en 1.093 hygiënekits aan de kwetsbaarste bevolkingsgroepen.

Vanaf eind december stopte AZG de ondersteuning van twee gezondheidscentra in Santa Fe en Jaro; ze schonk beide geneesmiddelen en medisch materiaal.

Twee teams van mobiele klinieken die werkten vanuit Carigara en Ormoc verleenden medische zorgen via eendagsklinieken op meer dan 80 plaatsen in afgelegen gemeenschappen in Santa Fe, Ormoc, San Isidro, Capoocan, Leyte, Alangalang en Jaro. De laatste rondes waren eind december, daarna werden ze overgedragen aan andere actoren.

Teams gaven ook de waterbevoorrading via vrachtwagens naar Ormoc, Sante Fe en Jaro in andere handen.

Burauen, West-Leyte en Leyte

In Burauen deed AZG ongeveer 23.000 raadplegingen, 45 kleinere chirurgische ingrepen, meer dan 1.800 spoedraadplegingen, liet ze 357 patiënten opnemen en begeleidde ze 121 bevallingen. De geestelijke-gezondheidsteams van Artsen Zonder Grenzen zagen 2.000 mensen in één week in december, in 97 groepssessies en 20 individuele sessies.

Essentiële hulpgoederen, waaronder tenten, kookgerei en hygiënekits, werden verdeeld aan 7.700 gezinnen in afgelegen gebieden rond Burauen, Julita, Tabontabon, Dagami en La Paz.

AZG zette haar medische ondersteuning van het districtshospitaal van Burauen en van de landelijke gezondheidsposten in Burauen, La Paz, Mayorga, Tabontabon en Julita stop op 3 januari. De renovatie van het operatiekwartier en de recovery in het ziekenhuis van Burauen was rond op 10 januari. Een ruraal gezondheidscentrum in de buurt van Burauen werd ook heropgebouwd.

De waterdistributie via vrachtwagens en de geestelijke-gezondheidsactiviteiten werden overgedragen aan andere actoren om de continuïteit ervan te verzekeren.

“*Sante Fe is een van de meest verwoeste gebieden, maar is tot nog toe over het hoofd gezien en we vermoeden dat er nog plaatsen zijn zoals deze. Ik ben ontzet dat wij het eerste medische team zijn dat ter plaatse komt om hen te helpen. Er zijn zeker medische noden – op een halve dag zagen we heel veel patiënten die moeten worden behandeld. Ik zag net een moeder met een kleine baby die begon te wenen. Voor mij is dat een duidelijk teken dat mensen hier zwaar getraumatiseerd zijn. Als je hun vraagt hoe het met hen gaat, dan ventileren ze de pijn en de stress die ze voelen.*”

– Tankred Stöbe, arts voor AZG die aankwam in de eerste week na de ramp.

“*Wij hebben een veldhospitaal opgezet in Burauen, zodat het belangrijkste gezondheidscentrum van het district patiënten kon blijven behandelen, zoals voor de tyfoon. Tezelfdertijd ondersteunt AZG gezondheidscentra in de omliggende steden met water, geneesmiddelen en personeel om medische raadplegingen te garanderen voor de bevolking.*”

– Federica Nogarotto, AZG-coördinator in de regio.

Hoofdeiland Panay en afgelegen eilanden

AZG verleende medische en humanitaire hulp op 21 eilanden ten oosten van Panay, voor een bevolking van 55.000. Artsen Zonder Grenzen werkte ook op het hoofdeiland Panay in de streek rond Estancia, San Dionisio, Balasan en Carles.

In totaal deed AZG meer dan 12.500 raadplegingen, voorzag geestelijke-gezondheidssessies voor ongeveer 3.000 mensen, verdeelde meer dan 11.000 hulpkits en leverde voedsel aan 11.000 mensen. AZG herstelde of reinigde 21 waterbronnen en voorzag in meer dan 1,2 miljoen liter met chloor behandeld water.

Daarnaast renoveerde Artsen Zonder Grenzen 13 gezondheidsvoorzieningen, zowel in de kustgebieden van het hoofdeiland Panay als op de eilanden verder in zee. Naar aanleiding van het olielek in de haven van Estancia tijdens de tyfoon gaf AZG medische hulp, noodhulpgoederen en ongeveer 1.500 tenten aan mensen die naar een evacuatiecentrum waren overgebracht, en aan de kwetsbaarste gezinnen in de omgeving.

Artsen Zonder Grenzen hield ook een vaccinatiecampagne tegen mazelen. In totaal werden 14.999 kinderen tegen mazelen gevaccineerd en 4.654 tegen polio.

Voor haar vertrek deed AZG medische schenkingen aan een aantal gezondheidsdiensten en doneerde het drie gebruiksklare koudeketens (een in elk van de drie gemeenten), zodat het nationale vaccinatieprogramma veilig kon worden hervat.

Mensen hebben niets meer. Ze zeggen ons dat ze drinkwater nodig hebben, want de meren zijn zout geworden door de stormvloed. Op het platteland hebben mensen geen broodwinning meer; hun gewassen zijn vernield. Normaal gaan de bewoners van de kleine eilanden van het ene eiland naar het andere per boot, maar de meeste boten zijn verwoest. Zieken geraken niet op het hoofdeiland. Op de grotere eilanden ruimen mensen zelf de gevallen bomen van de wegen.

– Esther Sterk, arts in een team dat de noden evalueerde op het hoofdeiland Panay en afgelegen eilanden.

Afbouwen en sluiten van bepaalde activiteiten

Na bijna twee maanden daalde de behoefte aan veel van de diensten die Artsen Zonder Grenzen had verleend in de noodfase. In de streek van Ormoc en Burauen op Leyte eiland en de noordoostelijke kust van het hoofdeiland Panay en afgelegen eilanden, namen andere hulporganisaties die ondertussen waren aangekomen de medische en humanitaire noden, zoals de verzorging van wonden en breuken en de verdeling van tenten en heropbouwkits, in handen. De capaciteit van de gezondheidsdiensten was stilaan hersteld. Dat betekent dat de rol van AZG uitgespeeld was en dat andere actoren de activiteiten konden overnemen.

Doorheen deze hele crisis hebben de Filipino's zelf het leeuwendeel van de hulp voor hun rekening genomen. Hun veerkracht en solidariteitszin waren indrukwekkend. De overheid heeft ook veel werk verzet in het licht van de enorme logistieke beperkingen.

Artsen Zonder Grenzen prijst de open en goede samenwerking met de overheid in alle gebieden waar AZG haar noodoperaties had – dus ook de streek rond Ormoc, Sante Fe, Burauen en op Panay en meer afgelegen eilanden. Ze is dankbaar voor de blijvende overheidssteun in en rond Tacloban en Guiuan, waar AZG aan de slag wil blijven tot het gezondheidssysteem er weer voldoende draait.

FINANCIËLE VERANTWOORDING: SCHENKINGEN EN UITGAVEN

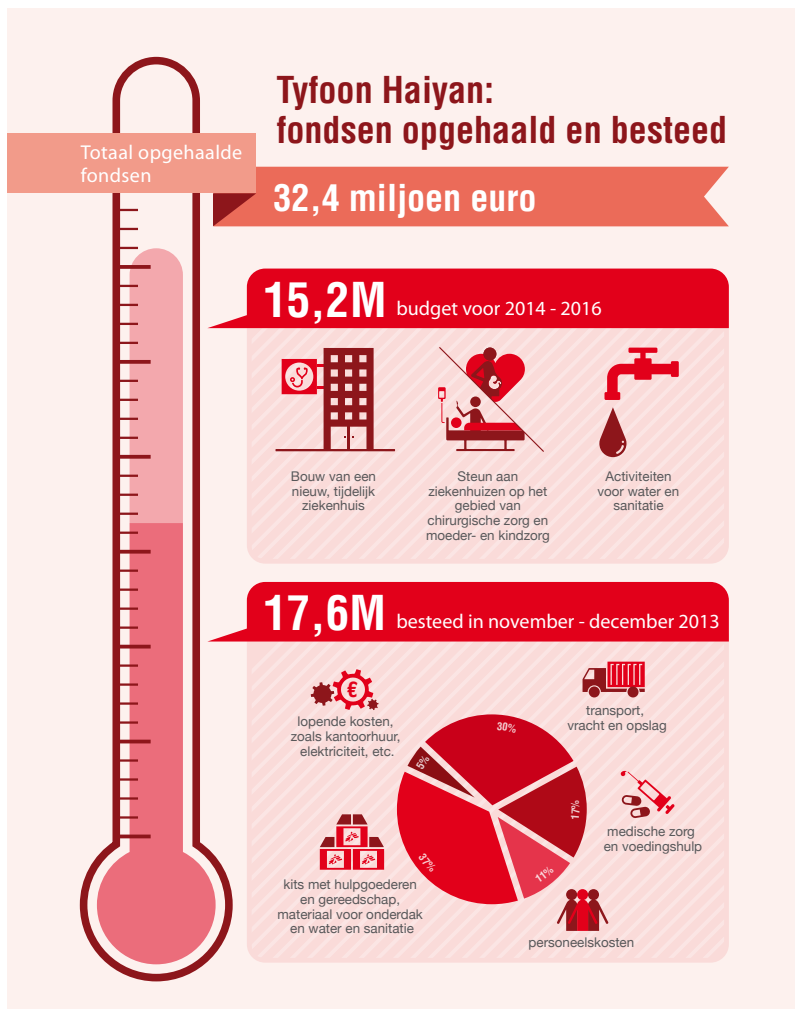
Artsen Zonder Grenzen was overweldigd door de gulheid van haar schenkers uit de hele wereld. Ze is erg dankbaar voor de financiële steun voor de noodoperatie op de Filipijnen.

AZG bracht in totaal 32,4 miljoen euro bijeen voor Tyfoon Haiyan, 30 miljoen euro van private schenkers en 2,4 miljoen euro van publieke institutionele schenkers.

Tegen eind 2013 had AZG hiervan 17 miljoen euro uitgegeven, meer dan de helft van de opgehaalde fondsen (zie tabellen 3 en 4), voor hulp aan de Filipijnse bevolking die het hardst getroffen was door de tyfoon. Voor 2014 wil AZG nog eens 8 miljoen euro uitgeven als onderdeel van de noodinterventie. Voor de daarop volgende jaren zal ongeveer 7 miljoen euro nodig zijn voor projecten op de middellange termijn tot eind 2016. Nadat AZG voldoende fondsen had opgehaald om de interventies in het land te financieren, is ze in december 2013 gestopt met actieve fondsenwerving voor de slachtoffers van de tyfoon.

Door de relatief goede gezondheid van de getroffen bevolking voor de ramp, de snelle respons van de Filipijnse regering, vooral het ministerie voor Volksgezondheid, en de aard van de ramp waren de medische noden kleiner dan verwacht; de niet-medische noden waren dan weer groter dan verwacht door enorme verwoesting in de Visayas regio. AZG nam het principe in acht om hulp te verlenen waar de noden het dringendst zijn, en paste haar aanpak daaraan aan.

Tegen eind 2013 had AZG 6,6 miljoen euro (37% van de uitgaven) uitgegeven voor de verdeling van schuilplaatsen en heropbouwkits en de renovatie van verschillende ziekenhuizen en gezondheidscentra om zo de levensomstandigheden en de toegang tot gratis gezondheidszorg te verbeteren voor de duizenden mensen die door de ramp geen huis of job meer hadden. Nog eens 17% of 2,9 miljoen euro ging naar medisch materiaal en geneesmiddelen voor ziekenhuizen, gezondheidscentra en mobiele klinieken.

Transport en stockage van hulpgoederen en medisch materiaal waren goed voor 30% van de totale uitgaven. AZG gaf 5,3 miljoen euro uit aan de enorme hoeveelheid hulpkits die naar de Filipijnen werden gevlogen vanuit de opslagplaatsen in Bordeaux, Dubai en Brussel. Ze regelde ook de directe levering naar de projectlocaties op de drie grote eilanden Panay, Leyte en Oost-Samar - die vaak alleen toegankelijk waren per helikopter, boot of vliegtuig.

AZG gaf meer dan 1,9 miljoen euro uit aan personeelskosten, zowel voor internationale als lokale medewerkers, goed voor 11% van de uitgaven. Het ging onder anderen om artsen en verpleegkundigen, maar ook om niet-medisch personeel dat de helft van het bestand uitmaakte - projectcoördinatoren, logistieke en administratieve medewerkers, chauffeurs en dagarbeiders. Ze hadden allen een essentiële rol in het dagelijkse beheer van de operaties.

N.B: De toegekende budgetten en geplande activiteiten voor 2014 en de volgende jaren kunnen onderhevig zijn aan veranderingen naargelang de noden evolueren.

Cijfers in een oogopslag voor de noodsituatie Tyfoon Haiyan

I. Opgehaalde fondsen (in euro)

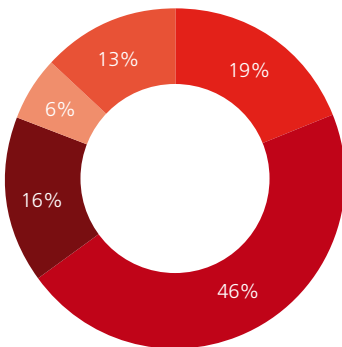
Begrensde private inkomsten	29.973.108
Institutionele fondsen	2.402.620
Totaal begrensde inkomsten	32.375.728

II. Uitgaven (in euro)

Uitgegeven in november en december 2013	17.681.058
Uitgaven voorzien voor 2014	8.189.683
Uitgaven toegewezen voor 2015-2016	7.000.000
Totaal uitgaven	32.870.741

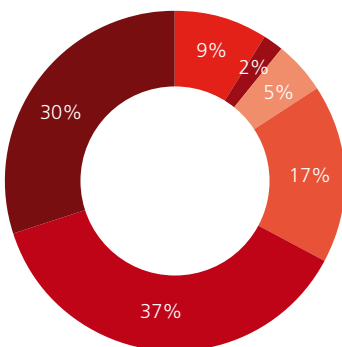
N.B: De toegekende budgetten en geplande activiteiten voor 2014 en de volgende jaren kunnen onderhevig zijn aan veranderingen naargelang de noden evolueren.

III. Operationele uitgaven voor 2013 per project/interventiegebied

Interventiegebieden	Bedrag in euro	% van totale kost
Tacloban en omgeving	3.405.256	19%
Guiuan en afgelegen eilanden	8.193.188	46%
Burauen	2.750.808	16%
Ormoc, Santa Fe en omgeving	1.020.061	6%
Hoofdeiland Panay en afgelegen eilanden	2.311.746	13%
Totaal 2013 uitgaven	17.681.059	100%

IV. Operationele uitgaven voor 2013 per categorie

Uitgaven per categorie	Bedrag in euro	% van totale kost
Internationale medewerkers	1.580.864	9%
Lokale medewerkers	301.022	2%
Lopende kosten (vb. huur kantoren, elektriciteit, etc)	889.255	5%
Medische zorg en voeding	2.961.038	17%
Logistiek, water en sanitair	6.601.015	37%
Transport, vracht en opslag	5.347.865	30%
Totaal 2013 uitgaven	17.681.059	100%

PLANNEN VOOR 2014 EN VERDER

De uitgebreide respons van Artsen Zonder Grenzen werd aangepast om tegemoet te komen aan de noden van de bevolking en werd afgebouwd waar onze hulp niet meer nodig was. Meer dan drie maanden na de tyfoon herstellen de getroffen gebieden zich en is de heropbouw aan de gang. Het leven is nog niet zoals voorheen en dat kan ook niet, maar er is al veel vooruitgang geboekt. Ook de medische noden veranderen, en AZG blijft haar interventies hieraan aanpassen.

In Guiuan waar het tentenhospitaal medische behandelingen voorziet voor een verzorgingsgebied van 100.000 mensen werd een nieuw, tijdelijk hospitaal gebouwd. Dit semipermanente prefabhospitaal draait sinds juni 2014. Het zal dan worden overgedragen aan het Provinciale Gezondheidsagentschap. Het tijdelijke ziekenhuis moet dienen als interimvoorziening tot het Felipe J Abrigo ziekenhuis is heropgebouwd.

In Tacloban is de acute fase van de medische urgentie voorbij. Het regionale ziekenhuis heeft zich goed hersteld en er zijn plannen om de bedden capaciteit te verhogen. De provinciale

en districtsziekenhuizen draaien nog altijd maar gedeeltelijk. Daarom onderzoekt AZG op dit moment of ze het ministerie voor Volksgezondheid directer kan ondersteunen in het provinciale referentieziekenhuis. In de overgangperiode zal AZG alle patiënten die verblijven in het tentenhospitaal doorverwijzen naar het regionale ziekenhuis. De polikliniek in Tanauan, ten zuiden van Tacloban werd eind maart 2014 gesloten. Plaatselijke gezondheidsactoren hebben de activiteiten overgenomen.

De materniteit en de vroedkunde blijven een kopzorg, en de chirurgische capaciteit is nog steeds verre van optimaal. AZG werkt daarom samen met het ministerie voor Volksgezondheid rond de mogelijkheid om de materniteit en het operatiekwartier van het provinciale ziekenhuis van Leyte te ondersteunen om veilige bevallingen te garanderen.

Artsen Zonder Grenzen wil haar respons verder richten op de grootste hiaten en behoeften die de teams de voorbije drie maanden hebben vastgesteld, bijvoorbeeld voor chronische aandoeningen, revalidatie voor geamputeerden en noden op het vlak van water en sanitair.

CONCLUSIE

De respons op Tyfoon Haiyan was een van de grootste noodinterventies bij een natuurramp voor Artsen Zonder Grenzen in 2013. Dit hadden we niet gekund zonder de steun van velen. AZG wil graag alle mensen, bedrijven, stichtingen en publieke institutionele schenkers bedanken die onze inspanningen hebben ondersteund om levensreddende medische en humanitaire hulp te bieden aan de mensen die getroffen waren door Tyfoon Haiyan. AZG blijft zich engageren om hulp te bieden in de Filipijnen, daar waar er medische en humanitaire noden zijn.

Artsen Zonder Grenzen

Dupréstraat 94
1090 Jette

www.azg.be
BE73 0000 0000 6060

